

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
РЕПУБЛИКА СРПСКА
ВРХОВНИ СУД РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ
БАЊА ЛУКА
Број: 78 0 П 028373 20 Рев
Бања Лука, 21.4.2021. године

Врховни суд Републике Српске у вијећу састављеном од судија Сенада Тице, као предсједника вијећа, Росе Обрадовић и Виоланде Шубарић, као чланова вијећа, у правној ствари тужитеља М.П.1- Ч., П.; Б.П.; Ј.М., рођена П. и С.Д. рођена П., сви из П., које заступа Р.Б., адвокат из П., против тужене Б.И. из П., коју заступа Љ.Ј., адвокат из П., ради утврђења ваљаности тестаментa, вриједност спора 31.000,00 КМ, одлучујући о ревизији тужитеља против пресуде Окружног суда у Бањој Луци број 78 0 П 028373 19 Гж од 11.3.2020. године, на сједници одржаној 21.4.2021. године, донио је

ПРЕСУДУ

Ревизија се усваја, обје нижестепене пресуде се преиначавају тако што се тужбени захтјев усваја на начин, да се утврђује да није правно ваљан и да не производи правне посљедице писмени тестамент пред свједоцима тестатора В.И., рођена П., што је тужена дужна признати и трпјети.

Обавезује се тужена да тужитељима накнади трошкове правоснажно окончаног поступка у износу од 10.750,00 КМ и да тужитељима М.П. и Ј.М., накнади трошкове судске таксе на ревизију у износу од по 250,00 КМ, а тужитељу Б.П., у износу од 50,00 КМ, док се захтјев за плаћање судских такси преко овог износа, одбија.

Образложење

Првостепеном пресудом Основног суда у Прњавору број 78 0 П 028373 19 П 2 од 30.5.2019. године, одбијен је тужбени захтјев тужитеља да се утврди да није правно ваљан и да не производи правне посљедице писмени тестамент пред свједоцима, тестатора В.И., рођена П., што би тужена била дужна признати и трпјети и обавезани су тужитељи да туженој солидарно накнаде трошкове поступка у износу од 2.490,00 КМ.

Другостепеном пресудом Окружног суда у Бањој Луци број 78 0 П 028373 19 Гж од 11.3.2020. године, жалба тужитеља је одбијена и првостепена пресуда потврђена и одбијен је захтјев тужитеља за накнаду трошкова жалбеног поступка.

Тужитељи ревизијом побијају другостепену пресуду због повреда одредаба парничног поступка и погрешне примјене материјалног права и предлажу да се побијана пресуда преиначи и тужбени захтјев усвоји, уз накнаду трошкова поступка или укине и предмет врати истом суду на поновно суђење.

Тужена у одговору на ревизију предлаже да се ревизија одбије као неоснована.

Ревизија је основана.

Тужитељи захтјевом у тужби траже да се утврди да није правно ваљан и да не производи правне посљедице писмени тестамент пред свједоцима В.И., и накнаду трошкова поступка.

Расправљајући о овако постављеном захтјеву тужитеља првостепени суд је утврдио: да је рјешењем првостепеног суда број 78 0 О 013370 17 О 2 од 18.10.2018. године, прекинут оставински поступак иза умрле В.И. и наслједници (њена браћа) М.П.2. и М.П.1 су покренули парнични поступак против тестаментарне наслједнице Б.И. (овдје тужене), ради оспоравања пуноважности тестаamenta оставитељице, а након смрти М.П.1. у парницу су ступили његови законски наслједници, супруга С.П. и дјеца: Б. П. и Ј. М., рођена П.; да „Изјава о понемоћи (пунемоћ)“, оставитељице В.И., која је дата у сврху пуномоћи „да Б.И. има право да је заступа и обавља њене обавезе“ пред лицима, органима и установама набројаним у тачкама 1. до 10.“, садржи и слиједећу изјаву именоване „да послје моје смрти моју имовину (стан) остављам Б.И.“, испод које изјаве је наведено „мој тестамент“, са власторучним потписом В.И. и да су тај документ потписали свједоци давања изјаве, Д.Ј. и П.Ж.; да је наведена Изјава проглашена као тестамент, у оставинском поступку иза смрти оставитељице, на рочишту од 28.12.2017. године; да је вјештак графолошке струке С.Б. у налазу од 5.5.2019. године и у свом исказу потврдила, да је потпис на име В.И., који се налази испод рубрике „потпис:“ на рукописно састављеном документу „изјава о понемоћи (пунемоћ)“ без датума, аутентичан потпис В.И., да је исти скриптор написао цјелокупан текстуални садржај рукописно састављеног документа „изјава о понемоћи (пунемоћ)“, укључујући и редне бројеве 1. и 2. прије потписа свједока, али да је наведени документ написан употребом два различита средства за писање; да су на околности сачињавања побијаног тестаamenta саслушани свједоци Д.Ј., П.Ж., Г.Ј. и М.В.; и да је тужба у овој правној ствари поднесена 16.4.2018. године.

На основу овако утврђеног чињеничног стања првостепени суд је закључио, да је „Изјава о понемоћи (пунемоћ)“ вјеродостојна исправа која представља писани тестамент пред свједоцима В.И., па је прихватајући налаз наведеног вјештака који је према схватању тога суда у сагласности са исказима свједока који су учествовали у састављању тог документа заједно са завјештаоцем и налазећи „да нешто каснији долазак свједока П.Ж. у просторију гдје се сачињавао тестамент, уз радње које су пред њим поновљене“, ни на који начин не нарушавају законом прописани слијед радњи при сачињавању ове врсте тестаamenta, па је позивом на одредбе члана 67. и 69. Закона о насљеђивању („Службени гласник Републике Српске“ број 1/09, до 82/19, даље: ЗН), одбио тужбени захтјев тужитеља.

Другостепени суд је прихватајући чињенична утврђења и правне закључке првостепеног суда, жалбу тужитеља одбио и првостепену пресуду потврдио.

Одлуке нижестепених судова нису засноване на закону.

Одредбом члана 69. ЗН је прописано, да завјешталац који зна да чита и пише, може сачинити писани тестамент пред свједоцима на тај начин, што ће исправу коју му је неко други саставио својеручно потписати у присуству два свједока, изјављујући пред њима да је то његов тестамент.

Према утврђењу нижестепених судова заснованом на исказу свједока Д.Ј. (која је и свједок предметног тестаamenta), завјешталац В.И. је диктирала, а Г.Ј. (супруг предње наведеног свједока) је 20.11.2011. године сачинио наведену исправу; да је завјешталац

рекла „ово је мој тестамент“ (што је у тестаменту и написано) и да је завјешталац „пред њима потписала ту исправу“, а приликом набрајања лица која су била присутна сачињавању тестаamenta, поред завјештаоца и Г.Ј., навела је свога оца П.Ж. (који је други свједок тестаamenta) и своје малољетно дијете.

Изјашњавајући се о околностима у којим је сачињена наведена исправа, свједок П.Ж. је потврдио, да је критичног дана дошао код кћерке Д.Ј. и зета Г.Ј. другим поводом (да их одвезе код себе „на славу у С.“), да је у стан код завјештаоца дошао - како му је зет рекао „по позиву В.“ и да му је она тада рекла да потпише „неку исправу“ коју је његов зет саставио, те да је - када му је зет (на његов захтјев) прочитао, у њиховом присуству ту исправу потписао.

Даље је потврдио, да није био присутан приликом писања те исправе; да није обраћао пажњу на то, да ли је његова кћерка (као свједок, тестаamenta) ту исправу потписала прије, или послје његовог доласка у стан завјештаоца; да се не сјећа свих детаља, па ни детаља да је завјешталац у његовом присуству рекла „ово је мој тестамент“; и да „не може да каже, не може се сјетити“, да ли је прије његовог доласка завјешталац ту исправу већ била потписала, а да је „могуће да је пред њим потписала“.

Код оваквог стања ствари, по оцјени овога суда, не може се прихватити правилним закључак нижестепених судова да „Изјава о понемоћи (пунемоћ)“, представља писани тестамент пред свједоцима завјештаоца В.И. и да садржи све битне елементе из члана 69. ЗН, а да „нешто каснији долазак свједока П.Ж. у просторију гдје се сачињавао тестамент уз радње које су пред њим поновљене“, не нарушавају прописани законски слијед радњи.

Наиме, из садржаја одредбе члана 69. ЗН произлази, да је за ваљаност предметног тестаamenta потребно, између осталог да завјешталац, исправу коју му је неко други саставио, својеручно потпише пред два, истовремено присутна свједока и да пред њима изјави да је то њен тестамент. Писани тестамент пред свједоцима је строго формални акт, чији смисао форме је у томе, да се осигура аутентичност изјављене воље која производи правно дејство послје смрти завјештаоца, када више не постоји могућност да је сам интерпретира, доказује или оспорава. Завјешталац се може користити овом формом тестаamenta само ако је у стању да чита и пише у моменту сачињавања тестаamenta, а способност за читање се захтијева, да би сам завјешталац прочитао оно што је други написао по његовом казивању, да би се освједочио у аутентичност своје изјављене воље и да би, пошто се у то увјери, изјавио пред свједоцима да је то његов тестамент. Функција свједока при састављању ове врсте тестаamenta састоји се управо у томе да посвједоче да је завјешталац пред њима прочитао текст који је други написао и након тога изјавио да је то његов тестамент. Присуство свједока, дакле, не односи се на садржај тестаamenta, него само на аутентичност потписа и изјаве оставитељице, да писмена исправа представља њен тестамент. И најзад, за ваљаност ове врсте тестаamenta потребно је да се свједоци истовремено својеручно потпишу на самој исправи коју је оставитељица означила као њен тестамент и пред њима је, као такву – потписала.

У конкретном случају, може се прихватити закључак нижестепених судова да, када је свједок тестаamenta, П.Ж. дошао у стан оставитељице, да му је она рекла да потпише „неку исправу“, коју је саставио његов зет и да је - када му је зет (на захтјев овог свједока) прочитао, у њиховом присуству ту исправу потписао. Ништа друго од чињеница о којим је овај свједок освједочио, које су од правног значаја за ваљаност предметног тестаamenta, не потврђују закључак нижестепених судова да наведени

тестамент испуњава услове из члана 69. ЗН за његову правну ваљаност, јер се у погледу свих других – одлучних чињеница свједок изјаснио неодређено, наводећи да се „не може сјетити“.

С обзиром на напријед наведено и на чињеницу да у конкретном случају није обезбијеђено истовремено присуство оба свједока, што је неопходан услов пуноважности писаног тестаментa пред свједоцима, одсуство једног од њих, оvdје одсуство свједока П.Ж., у моменту састављања (а погледу читања тестаментa нико од свједока се није ни изјашњавао) и потписивања тестаментa, доводи до његове непуноважности, на што се с правом указује у ревизији.

Из наведених разлога и имајући у виду да су нижестепени судови потпуно и правилно утврдили чињенично стање, на основу одредбе члана 250. став 1. Закона о парничном поступку („Службени гласник Републике Српске“, број 58/03 до 61/13, даље: ЗПП), ревизија тужитеља је усвојена и обе нижестепене пресуде преиначене, као у изреци.

Како су тужитељи успјели у спору тужена је обавезана да им накнади трошкове поступка: на име састава тужбе и заступања на припремном рочишту одржаном 6.8.2018. године (са увећањем од 50 %, на име заступања два лица), износ од по 1.125,00 КМ; заступања на рочиштима за главну расправу од 5.4.2019. године и 22.5.2019. године (са увећањем од 100 %, на име заступања четири лица), у износу од по 1.500,00 КМ и на име трошкова вјештачења, износ од 400,00 КМ, те на име састава жалбе и ревизије у износу од по 2.250,00 КМ, на име одсуства из канцеларије (5. часова), износ од 300,00 КМ, што износи укупно 10.750,00 КМ (члан 397. став 2. и 386. став 1. ЗПП и чланови 2, и 9. и 10. Тарифе о наградама и накнади за рад адвоката „Службени гласник Републике Српске“, број 69/05), као и да тужитељима М.П. и Ј.М. плати трошкове судске таксе на ревизију, у износу од по 250,00 КМ, а тужитељу Б.П., по истом основу износ од 50,00 КМ, док је одбијен захтјев за плаћање судских такси у осталом дијелу, јер у списима предмета нема доказа да су уплаћене и остале судске таксе.

Предсједник вијећа
Сенад Тица

Тачност отправка овјерава
Руководилац судске писарнице
Биљана Аћић